

ERRATA PRÆCIPUA.

Pag.	Linen.	CORRIGENDA.	CORRECTA.
28	33	Sacerdotem.	Sacerdotem.
45	18	, Majori.	, Pene majori.
62	4	Ecclesie.	Ecclesio.
104	26	hormonia.	harmonia.
112	8	azymornin.	azymorum.
114	11	ad aliam.	ad alia.
121	3	absentium.	absentium.
133	27	Joannis.	Joannes.
134	9	tom. 2.	tom. 1.
192	7	Bonavent.	Bonavent.
235	33	cupit.	excepit.
296	3	init.	init.
311	35	Divi.	Divo.
320	9	eramus.	erimus.
336	18	Telles.	Tellez.

PRÆLECTIO PRIMA

De Sacramentis in genere,

ad expositionem cap. I. secundæ partis Catechismi Concilii Trident. à §. I. usque ad quintum,

Adeo languida, ac dilacerata mansit Adami soboles, non serpentis sibilo infecta, non leonum unguibus laniata, nec ullius feræ furore oppresa; sed (quis crederet?) ipsius progenitoris manibus fatalem fructum carpentibus conquassata, morsibus attrita, dentibus pene extincta: ut ad ejus lethali vulnera sananda oportuerit Deum sacra instituere medicamina. Unde sicut Samaritanus ille, invento vulnerato, semimortuo in via relicto, pharmaca adhibuit; ita sublimiori modo cœlestis Dominus, in remedium humani generis, medicinas divina sapientia, & infinita liberalitate disposuit, & propinavit, dum contra originale, & actualia quæcumque peccata, Sacraenta instituit, ordinavit, præscripit. De quibus hodierno sole tractabimus in nomine Patris, &c.

2 Ut autem in exponendis quinque prioribus numeris capitii primi, secunda partis Catechismi Concilii Tridentini, clariori methodo procedamus, orationem dabitur in tres partes divisam. Prima textus epitomen continebit. Secunda fusori explanatione litteræ dilatabitur. Tertia demum, disputandæ thesis probatio ne claudetur. Utinam feliciter.

Tom. II.

A

Præ-

Prelectio prima

3 Primam igitur orationis partem exordiamur à §. 1. litteræ memoratæ, cuius initium est: *Cum omnis Christianæ doctrinæ pars, &c.* Finis autem §. 5. *Facile cognoscimus.* His quinque paragraphis incipit agere Catechismus de Sacramentis in communii, quorum necessitas, & utilitas cum uberrima sit, ignorari non debet à Christi fidelibus, multoque minus ab ipsorum Pastori bus, qui & ea sèpissime explicare, & sàpius administrare tenentur. Quare à Sacramenti nomine ordiens, plures assert ejus acceptiones tum apud profanos autores, tum apud latinos Patres. Apud primos enim interdum accipitur pro pecunia litigantium in loco sacro deposita tanquam pignus; aliquando etiam pro juramento: apud ultimos vero pro re abdita, & occulta. Frequentius tamen, & optime sumitur pro signo gratiæ, quam efficit simul, & declarat, ut inquit Magnus Gregorius. Sicque hujus nominis usum antiquissimum esse liquet ex Hieronymo, Augustino, aliisque pluribus Scriptoribus, qui & Sacramenti, & Symboli, & Mysterii, & Mysticæ, vel sacri signi nomina eamdem rem demonstrare sèpissime solent. Quod vocabulum etiam convenit Sacramentis veteris legis. Post explicationem nominis Sacramenti, transit Catechismus ad ejus vim, & naturam elucidandam, dicens, *Sacramentum ex genere earum rerum esse, quibus salus & justitia comparatur.* Quod licet variis definitionibus explicetur, nulla melius quam illa Augustini dicentis: *Sacramentum est invisibilis gratia visible signum, ad nostram justificationem institutum.* Per signum autem juxta eundem Augustinum intelligitur res qua præter id quod sensibus objicit, aliud facit in cognitionem venire; ut patet in vestigio terra impresso, quo designatur aliquem illac transisse. En summam litteræ textus, & primam orationis partem.

4 Ad secundam ergo progrediamur, ubi exponenda est littera prælibata. In primis itaque advertit optime

Ca-

de Sacramentis in genere.

3

Catechismus, ex necessitate, & utilitate maxima Sacramentorum, colligi diligentiam, quam, in instruendis de re Sacramentaria Christi fidelibus, debent Parochi adhibere, ne illa indigne ministrent, juxta illud Matthei 7. vers. 6. *Nolite Sanctum dare canibus, &c.* Quocirca prius Sacramenti nomen exponitur; aliter à latinis auctoribus, aliter ab Ecclesiasticis scriptoribus usurpatum. Quatuor enim modis invenitur acceptum. Primo pro pignore, seu pecunia quam olim litigantes ea lege tradebant Pontifici, ut amissa foret ab illo qui causa caderet, & in arario publico posita communi utilitati serviret. Sic apud Varronem lib. 4. de lingua latina, & apud Tullium oratione pro Milone prope finem. Secundo accipitur pro juramento, nedum ab ipso Tullio lib. 2. de Oficiis: Livio Decade 6. & Vegetio lib. 2. de re militari; sed etiam in utroque foro. In civili scilicet Codice, *Si adversus venditionem, lego 2.* In canonico vero causa 22. quæst. 4. cap. *Qui sacramento, & alibi.* Tertio pro re occulta, sicque quòdvis arcana, abditum, & absconditum multitudini, solisque amicis, & confidentibus manifestum, dicitur Sacramentum. Unde Div. Bonaventura in vita Sancti Francisci cap. 13. de ipsius stigmatum occultatione loquens cum allusione ad verba Tobie 12. vers. 7. ait: *Quoniam Sacramentum Regis Seraphicus vir abscondere bonum esse optime norat, &c.*

5 Hinc *Sacramentum, secretum,* & apud Gracos *mysterium* idem sèpe significat. Quod expendens Chrysostomus homil. 7. in epist. 1. ad Corinth. solita eloquientia inquit: „Mysterium appellatur, quoniam non „qua videmus intuemur, sed alia inspicimus, & alia „credimus. Et quemadmodum pueri cum libros intuentur, tur, vim litterarum minime intelligent, neque norunt „qua oculorum sensus percipiunt; quin potius vel ipsi „viro litterarum ignaro eadem uso veniunt; qui vero per „ritus est in litteris, atque exercitatus, multam in eis

A 2

„con-

, conditam vim, & integras vitas, & historias reperiit: & „ epistola quidem accepta, litterarum expers, chartam, & „ atramentum esse putabit; at expertus & vocem audiet, „ & alloquetur absentem, & quodcumque voluerit per „ literas rursum significabit; idem quoque in mysterio „ solet accidere: Infideles quidem, tametsi audiunt, non „ tamen audire videntur; fideles vero per Spiritum ex- „ perientiam assequunti, reconditorum virtutem intuen- „ tur.“ Hactenus *venustissimus* Parends. Quibus addi- etiam possunt quas scripsit Div. Augustinus serm. 44. de verbis Domini, & habentur in Breviario die 4. Maii, fe- sto Sancte Monice, 3. lect. homilia, cuius initium est: *Quemadmodum qui videt litteras, &c.*

6 Quarto denique sumitum frequentius Sacramentum pro signo rei sacrae sanctificantis homines. Quod quidem vocabulum, quamvis hereticis novatoribus valde dis- pliceat tanquam novum; antiquissimum esse nemo sa- na mentis ignorat, eo enim usi sunt Tertullianus, Cy- prianus, Lactantius, Hieronymus, Augustinus, alii- que sexcenti (a). Nec refert in sacris litteris primo ex- ratis non reperiiri; quomodo enim reperiendum era lati- num vocabulum in græcis, hebraicisque codicibus? Sage interpres latinus ubi oportebat, loco *mysterii*, quod legebatur in græco, & aliarum vocum in textu hebraico, verit optimè *Sacramentum*; ut patet ad Ephes. 5. vers. 32. & alibi. Sed demus liberaliter reformatoriis hoc vocabulum *Sacramentum* non inveniri in Scripturis; quid inde? Unde quæso depromentur hæc voces *Tri- nitas*, *Persona*, *Consubstantialis*, *Deigenitrix*, *Trans- substantialis*, *Eucharistia*, & mille aliae, quarum plu- res illi admittunt? Cur igitur omnes quas proponit Ec- clesia non recipiunt? nisi quia volunt esse heretici, quamvis tales vocari nolint. Hoc ergo vocabulum *Sa- cra-*

(a) Vida. Serry tom. 4. prelect. 1. de *Sacramentis*, Berti tom. 3. lib. 30. cap. 1. & aliis.

de *Sacramentis in genere.*

eramentum, sicut à nobis sumitur, non est nuper in E- cclesiam inductum, ut recte advertit in littera Catechis- mus, addens ipsum etiam convenire Sacramentis veteris legis, quæ quia in nova locum non habent, expli- care non est necesse.

7 Sed ne diutius in limine detineamur, à nomine Sacramenti ad rem proprius accedamus, ejusque vim, ac naturam cum Catechismo sedulo perscrutemur. Sunt enim Sacramenta ex genere earum rerum, quibus salus, & justitia comparatur. Quidam existimant Sacramentum non posse propriè definiri, quia non est unum per se, (cum rebus & verbis conficiatur) neque substantia, cui solum convenit definitio, ut Aristoteles ait 4. Meta- physicæ textu 15. Communius tamen alii definiri posse fatentur, quia quamvis unitate physica careat, habet unitatem moralem; & licet sola substantia principaliter definatur, non propterea accidentia excluduntur. Sicque Sacramentum multis definitionibus, seu potius de- scriptiōnibus, explicatur, quæ videri possunt apud Theologos cum Magistro Sent. in 4. dist. 1. aliisque in locis. At nulli planior est, ac luculentior, quam defini- tio Augustini lib. de Catechizandis rudibus cap. 26. & à Catechismo adducta his verbis: *Sacramentum est in- visibile gratie visibile signum ad nostram justificationem institutum. Seu, ut illam contrahit fidelissimus Augustini interpres, Divus Thom. 3. part. quest. 60. art. 2. in corpore: Signum, rei sacrae in quantum est san- tificans homines. Qua ut quam exacta sit videatur, paululum discutetur.*

8 Dicitur *signum*, quod juxta ipsum Augustinum lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 1. est *res*, *preter- speciem* quam ingerit sensibus, *aliud ex se faciens in cognitionem venire*; juxta Div. Thom. in 4. distinct. 1. quest. 1. *aliquid manifestum quod ad nos, quo manu- ducentur in cognitionem aliquis occulti.* Et juxta Sanct. Bernardinum Senensem super caput 2. Apocalyp- sis

psis vers. 2. *Res, qua, præter id quod videtur, aliud indicatur.* Idque aptissime explicat Catechismus exemplo vestigi, quod terra impresum designat vel hominem, vel pecus, cuius est vestigium, per illum locum transisse. Et ita signum in definitione Sacramenti habet rationem generis, quo convenit cum aliis signis, quæ Sacra menta non sunt. Dicitur insuper, *rei sacre*, hoc est, gratia sanctificans; licet enim Sacramentum plura significet, ut docet Angelicus Praeceptor citata q.6o. art. 3. & Catechismus infra §. 12. & 13. principalius tamen significatum est gratia gratum faciens in ejusdem Sacramenti receptione; & ideo ultimo loco additur: *In quantum est sanctificans homines:* quæ verba indicant differentiam ab aliis signis, que vel non significant rem sacram, vel etsi eam significant, non in quantum, sanctificat homines, ut crux, imagines, sacrificia veteris legis, Sanctissimum Dei nomen, vox gratia, & alia, non practice, sed solum speculative rem sacram significantia.

9 Ex quibus liquido constat quam recta sit definitio Sacramenti supra tradita, & quam obliqua quæ traditum ab hæreticis reformatribus, definitibus Sacramentum solum per esse signum vel fidei, vel promissionis gratia, vel divinae benevolentia, vel prædestinationis, vel Religionis quam profitemur, vel aliorum; quorum plura falsissima sunt; reliqua vero tam adæquate explicant rationem Sacramenti, quam explicaretur natura hominis dicendo esse animal bipes, erectum, excluso præcipuo nempt rationale. Nemo enim ignorat, & Augustinus sc̄ite advertit lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 35. *Negue in definiendo aliquid complectendum esse, quod ad rem ipsam non pertinet, aut aliquid quod pertinet præter eundem;* atqui novatores in definiendis Sacramentis oppositum agunt: ergo pinguiori Minerva laborant quam logici rudiiores. Sed quid faciendum tumidis rabilis, qui jam erraverunt ab utero, totamque justifi-

de Sacramentis in genere.

cationis vim in sola ab ipsis facta fide reponunt, quam unice per Sacramenta excitari contendunt? Quod si ita foret, baptismus nihil prodesset parvulis. Rejecta igitur explicatione, seu implicatione potius hæreticorum, qui cuncta perversi miscent, susque deque omnia vertunt; dicimus Sacramenta recte ponit in genere signi ad placitum, non naturalis: insuper esse quid permanenter in Ecclesia duraturum, & ad divinum cultum ordinatum, ut homines veram religionem iisdem ritibus profiteantur, teste August. lib. 19. contra Faustum cap. 11. quibus & antiquitas, & sanctitas, & uniformitas Catholice fidei demonstratur: & tandem per Sacramenta conferri gratiam illa digne recipientibus, cum sint quædam spiritualia medicamina, queis animæ à peccatorum morbis sanantur.

10 Quare Angelicus Praeceptor in 4. dist. 1. quest. 1. art. 2. qla. 2. & 3. p. q. 61. art. 2. cum pluribus aliis docet in statu innocentia non fuisse Sacramenta, quia non est opus valentibus medicus, sed male habentibus, ut habetur Matthai 9. In aliis vero statibus naturæ corrupta fuerunt Sacramenta. Pro cuius clariori intelligentia advertere placet, quatuor assignari status naturæ humanae à principio mundi usque ad finem. Primus dicitur status innocentia, quo primi parentes fuere formati, & ad integrum diem non pervenisse sentiunt quidam apud Abulensem, & Salianum (a); quamvis isti octo dies durasse opinentur. Secundus dicitur status naturæ lapsæ, ab Adamo usque ad Moysen, quia Deus ipsi tradidit legem scriptam, etsi 425. ante annis circumcisio nem præcepit Abraham. Tertius status dicitur legis scriptæ, à Moyse usque ad Messiam, per 1527. annos. Sicque à principio mundi usque ad Christum Dominum fluxerunt 4000. anni juxta computationem Cl. Calmetti,

(a) Vid. Abulensis in cap. 13. Genes. quest. 11. & Salianus tom. I. annal. ad diem 7. à num. 6. pag. 137.

ti, & aliorum. Quartus denuo status dicitur legis gratiæ, à Christo usque ad hodiernum diem, per spatium 1789. annorum: & inde usque ad finem mundi per annorum numerum nobis ignotum, quia de die ultima nemo scit, nisi Deus, quanvis plures meditari sint inania, apud eruditissimum Feijoonum aliasque Autores (a).

11 Quibus breviter delibatis, jam diximus supra, in statu innocentia non fuisse Sacraenta. In statu naturæ lapsæ usque ad Abramum, sicut altum sit in Scriptura silentium, probabilius judicamus Sacraenta extitisse, saltem pro parvulis ad remedium peccati originalis. Unde Div. Augustinus lib. 5. contra Julianum cap. 9. ait: „Credendum non est ante datam circumcisione famulos Dei, quandoquidem eis in erat Mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento ejus opitulatos esse parvulis suis; quamvis quid illud esset, aliqua necessaria causa Scriptura latere voluerit.“ Et Arnoldus, Bonæ Vallis Abbas, qui seculo 12. floruit, ac verus est auctor libri de Cardinalibus Christi operibus, Cypriano perperam attributi, hac habet. „Sane origine peccatum quod à primis parentibus in totam hujus generis successionem defluxit, omni tempore aliquibus remedii oportuit expiare.“ Similiter Div. Thom. 3. part. q. 61. art. 3. absolute affirmit ante Christi adventum necesse fuisse quedam Sacraenta institui, quibus homo & fidem suam de Christo venturo profiteretur, & internam sanctitatem, ac gratiæ divinae perfusionem adipisceretur. Quæ profecte rationes pro omnibus hominis lapsi statibus peraque militant. Et certe si ex lege Mosaica Sacramentum aliquod pro mulieribus circumcisionis incapacibus; & pro parvulis ante octavum diem mortem obeuntibus institutum est; quidni in lege naturæ providisse Deum

ge-

(a) Vid. Feijoo tom. 7. Theat. Critici disc. 5. n. 3. Calmetus, & alii.

generalia ad salutem instrumenta confitebimus: qui vult omnes homines salvos facere, ex eaquo voluntate omnibus media in finem salutis promoventia, tam naturalia, quam gratuita largitur, ut non semel S. Thom. assernit, & Innocentius III. cap. Majores 3. de Baptismo.

12 Fuisse Sacraenta in lege scripta, & esse in lege gratiæ, probatione non indiget, cum nemo istud in dubium vertat. Magna tamen in eo est difficultas, quomodo conferabant gratiam Sacraenta Mosaica. Quidam enim asserunt ea solum contulisse gratiam imperfectam, & legem, auferendo immunditiam lege multis impositam. Sed hoc non videtur sufficere, alias omnes ceremonie judaicæ, quæ juxta Apostolum ad Hebreos 9. v. 10. fiebant in cibis, & potibus, & variis baptismis, & justitiis carnis, fuissent Sacraenta. Quare sicut in nova lege ad rationem Sacraenti non sufficit imperfecta, & disponens sanctificatio, ut patet in sacratio ne altarum, vasorum Ecclesie, aquæ benedictæ, & aliorum; ita neque in lege veteri. Alii dicunt Sacraenta Mosaica significare gratiam perfectam quidem, conferendam tamen in lege nova. Sed quænam esset medicina, quæ solum significaret salutem alii dandam post centum, aut mille annos? Dicendum est igitur mediis Sacramentis veteris legis collatam fuisse gratiam justificantem. Ita expresse docet D. Thom. 3. p. q. 62. art. 6. dicens: „Circumcisio, sicut & alia Sacraenta veteris legis, erant solum signum fidei justificantis; & ideo in circumcisione conferebatur gratia in quantum erat signum passionis Christi futura.“ Idem tenet D. Bonavent. in 4. dist. 1. p. 1. q. 5. post Augustinum, Gregorium, Bedam, Hugonem, & alios. (a)

13 Diverso tamen modo tribuebatur gratia per Sacraenta legis veteris, ac per Sacraenta legis novæ. Prime enim principaliter significabant passionem Christi. Tom. II. fol. 13. l. B. 1792. 29. 13. 60. 10. 25. sti (a) Vid. Berti tom. 3. lib. 30. cap. 3. proposit. 3. & sequentibus.

sti futuram , & ex consequentia Deus in eorum receptione conferebat hominibus gratiam intuitu fidei. At vero Sacraenta novae legis , licet fidem , aliasque dispositio-nes exigant in adultis illa recipientibus , eam tamen non significant , sed primario & per se significant ipsam gratiam quam ex opere operato producent , quamvis etiam significant passionem Christi præteritam , & alia quæ infra explicat Catechismus paragraphis 12. & 13. ut jam diximus. Hæc autem diversitas significanti , & conferendi gratiam non tollit antiqua illa fuisse vera , & propria Sacraenta , & univoco convenire cum nostris , ut statim probabimus tertia orationis parte ; nam pro secunda sufficient haec tenet dicta.

14 Ad tertiam itaque deveniamus probaturi hanc thesim : *Sacramentum recte ponitur in genere signi ; & univoce convenit antiquis , ac novis.* Prima conclusionis pars jam aliquantulum exposita manet superius , & iterum breviter confirmatur , quia omnia Sacraenta tum veteris , tum novæ legis instituta fuisse in genere signi evidenter constat ex sacris litteris , ex Apostolica traditione , ex testimonio Patrum , ex Conciliorum decretis , et ex innumeriis aliis monumentis , in quibus recensendi otiosi essentis commentatores . Sufficiat ergo audire Chrysostomum qui hom. 83. in Matth. rationem affert ad rem qua de agimus efficacissimam dicens : „ Ni- „ hil enim insensibile traditum nobis à Christo , sed res „ quidem sensibiles , omnes autem intelligibiles ; itidem „ & in Baptismate , per rem nempe sensibilem , aqua do- „ num baptismi efficitur : intelligibilis vero effectus est „ generatio , & renovatio . Si enim incorporeus esses , „ incorporea dona Deus nuda tradidisset , sed quoniam „ animi corpori conserta est , in rebus sensibilibus intel- „ ligibilia tibi præbet . “ Similia tenet Nazianzenus orat. de baptismo. Nec aliter opinantur Graeci recentiores , ut patet ex censura Jeremiæ Patriarchæ Constantinopolitanæ cap. 1. apud Arcudium.

Ab

15 Ab adducendis latinis Patribus abs tinemus , cum omnibus notum sit idem docuisse Augustinum lib. 10. de Civit. Dei cap. 5. & alibi. Ambrosium lib. 4. de Sacramentis. Damascenum lib. 4. de fide cap. 10. Quos sequuti sunt postea D. Bernardus sermone de cena Domini , Hugo Victorinus lib. 1. part. 9. cap. 2. Petrus Lombardus , dictus communiter Magister Sententiarium , in 4. dist. 1. D. Bonavent. ibidem. D. Thomas 3. p. q. 60. art. 1. & 2. aliqui posteriores : unde merito hanc veritatem tanquam certam proponunt plura Concilia , præsentim Constantiense , Lateranense , Florentinum , & Tridentinum , quam idcirco etiam rectissime tradit Catechismus in texto §. 4. & sequentibus. Ad cuius uberiori probationem consuli possunt Auctores , maxime Salmanticenses Scholastici tom. 11. tract. 22. disput. 1. dub. 1. §. 2. num. 5. pag. 10. & sequentibus.

16 Altera Conclusionis pars , nempe Sacraenta veteris , ac novæ legis univoco convenire in ratione Sacraenti , negatur à multis , sed tamen probabilior nobis videtur. Nam juxta Florentinum in decreto unionis , Tridentinum sess. 7. can. 2. & Catechismum hic §. 3. in fine , Sacramenti nomen & que convenit Sacramentis veteris , ac nova legis , & sic absolute vocantur communiter à Theologis ; atqui hoc non ita foret si antiqua Sacraenta non univoco convenirent cum nostris. Quæ enim analogice tantum vocantur , semper proferuntur cum addito , ut pes montis , risus prati , sanitas urina , &c. Præterea : Sacramentum in communi , juxta definitionem D. Thomæ supra traditam , est *signum rei sacre sanctificantis nos* ; sed hoc etiam habebant vetera Sacraenta ; nam ad hoc fuerant instituta , ut gratiam à Deo in eorum receptione collatam significant : quod clare patet in circumlocutione.

17 Unde vetera Sacraenta non solum significabant Christum venturum , & Sacraenta nova , sed insuper gratiam justificantem tunc temporis impertitam ; si enim pri-

B 2

primum unice præstisissent , sequeretur matrimonium in statu innocentia etiam fuisse Sacramentum , cum jam tunc significaret unionem Christi cum Ecclesia , ac unum ex Sacramentis futuris in nova lege . Sequeretur etiam omnia , quæ teste Apostolo , in figuris contingebant Iudeis , fuisse Sacraenta , quod nec ipsi adversarii nostri admittunt . Tandem : lex vetus , & nova univoce conveniunt in ratione legis : quidni ergo & Sacraenta ? Ad alias probations videri possunt laudati Salmanticenses Scholastici codem tomo 11. tract. 22. disput. 1. dub. 4. §. 1. num. 67. pag. 45. & sequentibus . Pro contraria vero acriter dicimatis Thomas Madalena tom. 2. Tyrocinii Moralis tract. 1. q. 1. art. 6. à pag. 27.

Hic etiam proponi potest Scholastica ista conclusio admodum celebris , & controversa : *Sacraenta novæ legis non solum moraliter , sed & physice instrumentaliter gratiam justificantem efficiunt*. Quam in fine sequentis prælectionis probabimus , ac vindicabimus.

PRÆLECTIO II.

De Sacramentis in genere,
ad expositionem cap. 1. 2. partis Catechismi
Conc. Trid. à §. 10. ad 13.

Quemadmodum admirabilis in omnibus Deus , in creaturarum formatione , ab Apostolo figuli ad instar proponitur ; qui vasa varie pro suo libito fingit ; (a) ita in homine reparando , sapientissimi medici similitudinem gerit , qui ad pristini anguis extrahendum ab homine virus , & ad alia mortalia vulnera sananda , divina antidota , saluterrima pharmaca , suomet sanguine de-

(a) Ad Romanos 9. v. 21.

linita sapientissime propinavit. Talia profecto sunt Ecclesiæ Sacraenta , de quibus eruditæ pro more agitur in Catechismo Concilii Trident. 2. part. cap. 1. cuius quatuor paragraphos , à 10. scilicet ad 13. hodierno sole explanandos accepi , idque sine mora præstabò in nomine Patris &c.

2 Dei , coelitumque juvamine fretus , quatuor designatos Catechismi paragraphos tripartita oratione complectar. Prius enim litteram Catechismi brevi Synopsi ob oculos ponam ; deinde eam fusius pro mea tenuitate discutiam ; postremo , si tempus nondum fuerit elapsum , conclusionem proponam , probabo , defendam. Utinam feliciter !

3 Primum igitur ordiamur dicendo sic incipere literam textus §. 10. *Sed quemadmodum signa &c. i. a vero finire §. 13. Omnibus persuadeant.* His quatuor paragraphis prosequitur Catechismus incepit de Sacramentis institutum ; cumque in antecedentibus ex Augustino dixerit Sacramentum esse sacræ rei signum , & quid nomine signi intelligatur ostenderit ; nunc §. 10. quid per rem sacram designetur exponit , dicens his vocibus significari gratiam , quæ nos Sanctos efficit. Quod uberior explicat §. sequenti , aliam afferens clariorē Sacramenti descriptionem , quam nec Sanctorum imagines , nec cruces , nec alia id genus signa participant , ideoque Sacraenta non sunt. §. 12. tradit omnia Sacraenta tria significare , præterita , præsentia , & futura ; passionem scilicet Christi Domini , gratiam sanctificantem , & gloriam coelestem ; idque confirmat exemplo baptismi. §. 13. & ultimo ex assignatis , asserit Sacraenta non unam tantum rem præsentem significare , sed plures ; nam præter gratiam , quam communiter singula denotant , aliud etiam peculiare figurant , ut appareat in Eucharistia , quæ nedum gratiam , sed corpus etiam , & sanguinem Christi designat. Hic est Catechismi scopus , & hujus dissertationis argumentum , quod fusius venit elucidandum , ut

ut secundo loco facturos pollicebamur, & nunc pro vi-
ribus exequemur.

4 In primis itaque dicimus cum Catechismo, & communi Catholicorum sententia, Sacraenta significare rem sacram, id est, gratiam sanctificantem, & omnium divinarum virtutum habitu exornantem; sieque omnes haereticorum definitiones relictum. Sacramentum enim definitur a Luthero, *Promissio gratiae externo signo annexa*: à Melancthone, *Externum signum, cui promissio gratiae annexa est*: ab Herbrando, *Symbolum, seu sigillum quo applicatur promissio gratiae*: à Calvinô, *Externum signum benevolentiae, qua Dominus nos prosequitur, & nos vicissim pietatem erga eum nostram protestamus*: à Zuinglio, *Oppignoratio, qua se homines obligant Christo, ejusque religioni dant nomen*: à Phanaticis, *Signum institutum ad discernendum populum Christianum & Pagano & Iudeo*: ab Anabaptistis tandem, *Signum bonorum operum que pro Christo facere debent Christiani*. Quæ quidem haereticorum definitiones nihil aliud sunt quam inania verba Sacraenti naturam non explicantia, sed implicantia; nullam enim in eis agnoscent sanctificandi virtutem, quod est munus præcipuum Sacrauentorum.

5 Quare Catechismus §. 11. exactissime Sacramentum describit his verbis: *Res sensibus subjecta, que ex Dei institutione, sanctitatis & justitiae tum significanda, tum efficiende vim habet*, qua explicantur aliae definitiones ab Augustino traditæ §. 4. Sacraenta igitur a Deo instituta sunt tum in lege naturæ, tum in lege scripta, tum in lege gratiae, non unice ad excitandam fidem, ut volunt haeretici; sed ut mediis sensibilibus elementis gratia conferretur hominibus. Sunt enim Sacraenta ut initio dicebamus, quædam spiritualia medicamina ad salutem hominis divinitus ordinata. Sic post Adas lapsum, seu in statu legis naturæ Sacramenta agnoscit D. Augustinus lib. 5. contra Julianum, &

D.

D. Thom. 3. p. q. 61. art. 3. quibus parvuli ab origina-
li labore redderrentur immunes. In statu legis Mosaicæ
erant circumcisio, comestio agni paschalis, Sacerdo-
tum inaugratio, & alia plura. (a) In lege nova sunt sep-
tem à Christo Domino instituta, & omnibus fidelibus
nota.

6 Hæc autem Sacraenta conferre gratiam, ut ait
Catechismus, & non tantum excitare fidem, ut perperam
dicunt haeretici, facile demonstratur. Non enim excitant
fidem in parvulis, quibus impertijuntur. Quomodo enim
Circumcisio in lege veteri, & baptismus in nova in-
fantibus ratione parentibus actualem fidem præstare pos-
sunt? Non me latet somnisso Lutherum parvulos actu
credere dum baptizantur. Sed Lutheri somnium Secta-
rios multis vigiliis fatigavit, ac confusione replevit.
Nam aliter illud interpretatur Leonardus Hutterus in
compendio locorum Theologiae, cap. 20. Aliter Philip-
pus Melancthon in locis communibus anni 1558. titu-
lo de Baptismo parvulorum. Aliter David Chythræus in
Catechismo anni 1589. cap. 7. de baptismo; qui omnes &
a Luthero, & a se ipsis dissentient; quin valeant ab
Anabaptistarum morsibus, & a Catholicorum irrisio-
bus liberari. Sed in impugnatione hujus erroris nolo am-
plius detineri. Videantur D. August. epist. 57. ad Darda-
num c. 7. & lib. 4. contra Donatistas cap. 24. & Ca-
Catholici Scriptores, qui adversus Haereticos agunt.

7 Rursus Sacraenta non excitare fidem in adul-
tis, sed eam jam excitatam supponere, patet ex Scrip-
tura: dicitur enim Marci 16.: *Qui crediderit & baptiza-
tus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit con-
demnabitur*. Et Matthæi 28. v. 1. ait Christus Apostolis:
Docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. Quod etiam
colligitur ex actibus Apost. cap. 2. v. 36. ubi postquam
Petrus in concione die festo Pentecostes Iudaos exci-
tas-

(a) Vide Natalis Alexander dissert. 3. in quartam mundi etatem art. 4.

tasset ad fidem , mox ad baptismum suscipiendum co-hortatus est . Et ibidem cap . 8 . v . 35 . refertur Eunuchus inquiens : *Ecce aqua , quis prohibet me baptizari ?* Dixit autem Philippus : *Si credis ex toto corde . Quibus Scriptura locis ostenditur fidem præmittendam esse adultis ante receptionem Sacramentorum , ne Sanctum detur canibus .*

8 Colligitur etiam ex sacris litteris Catechismi doctrina dicentes : Sacra menta non solum esse signa gratiae , sed etiam causas . Nam Joann . 3 . v . 5 . habetur : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei .* Actorum 2 . v . 48 . *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum vestrorum .* Et ibidem cap . 22 . v . 16 . *Exurge , & baptizare , & ablue peccata tua .* Similiter loquuntur Eccl . Patres . Ne nimis diffundar solum Justinum Martyrem , & Augustinum adducam . Primus in apologia ad Antonium Imperatorem sic ait : *Nos baptizanur ut remissionem commissorum peccatorum consequamur .* Secundus vero tract . 80 . in Joann . num . 3 . exclamat his verbis : *Unde tanta virtus aquæ , ut corpus tangat , & cor abluat ?* Quibus fundamentis , aliusque permultis attendens Tridentina Synodus sess . 7 . can . 5 . 6 . & 7 . anathemate percutit dicens Sacra menta novæ legis institutæ tantum esse propter solam fidem nutriendam , & non continere , neque conferre gratiam illa rite suscipientibus . Quod insuper evincitur hac ratione : si significare gratiam , vel excitare fidem sufficeret ad Sacramentum , sequeretur imagines , cruces , & alia hujus generis esse Sacra menta ; at hoc nedum Catechismo , & Catholicis omnibus , sed ipsis etiam hereticis adversatur : ergo significare gratiam , vel excitare fidem non satis est ad rationem Sacramenti ; sed requiritur etiam conferre gratiam digne recipientibus : unde Sacra menta non sunt signa mere speculativa , sed practica efficientia id ipsum quod principaliter significant .

Gra-

9 Gravis tamen inde oritur difficultas inter Theologos , an id conveniat Sacramentis veteris legis ; nam de Sacramentis novæ legis nullum inter nostrarē est dubium . Quidam enim dicunt de ratione Sacramenti in communī non esse significare , & conferre gratiam perfectam , sed solum legalem , ac imperfectam secundum statum legis cuius sunt Sacra menta ; & ita eam contulisse Sacra menta Mosaica . Alii censem sufficere gratiam perfectam significare , non tamen tunc conferendam , sed in alio statu , & tempore ; eamque significasse Sacra menta antiqua communicandam in lege nova . Alii tenent hæc omnia non satis esse ad veram Sacramenti rationem , sed debere perfectam gratiam significare , & simul conferre , quod ultimum non habent Sacra menta veteris legis , & ideo ab Apostolo voluntur infirma , vacua , egena ; tanquam Sacra menta improbia . Alii tandem asserunt Sacramentum in communī delbere gratiam justificantem designare , ipsamque conferre , vel virtute propria divinitus eis collata , ut evenit in Sacra mentis legis nova , vel saltem à Deo in actuali receptione , ut in Sacra mentis veteribus ; sicutque Sacra menta veteris , & nova legis æque convenire in ratione Sacramenti , solumque differre in modo gratiam conferendi .

10 Hæc ultima sententia videtur aliis probabilior . Non enim sufficit ad rationem Sacramenti significatio , & collatio gratiæ tantum legalis , nam in veteri lege plures erant ceremoniæ , & expiations , quæ legalem munitionem conferebant , & tamen non erant propria Sacra menta , quemadmodum in nova lege non sufficit imperfecta , ac dispositiva sanctificatio , ut consecratio altarium , vasorum Ecclesiæ , benedictio aquæ &c. quæ à ratione Sacramenti excluduntur . Sicque confutata manet prima sententia . Secunda autem dicens satis esse ad rationem Sacramenti significare gratiam alio tempore conferendam , rationi repugnat , alias matrimonium in statu in-

Tom . II.

C

no-

nocentia fuisse Sacramentum, cum significaret gratiam à Christo Ecclesia communicandam; sequeretur etiam infinita fuisse Sacraenta Mosaica, cum omnia illius legis in figura repræsentarent futura in lege nova, ut ait Apostolus. Tertia sententia negans Sacraenta antiqua esse proprie Sacraenta, quia per illa solum figurabatur gratia, non vero conferebatur, nobis etiam displicet, nam etsi gratia per ipsa Sacraenta non conferret virtute propria, conferebatur tamen à Deo in actuali receptione illorum, ut patet in circumcisione, quod iam sufficit ad rationem Sacraenti.

11 Nec obstat Apostolum antiqua Sacraenta vocare vacua, egena, infirma; quia vel intelligitur de Sacraenta minus propriis, & instar Sacramentalium, vel de ipsis in se consideratis, vel respectu ad nostra, quæ abundantius, facilius, ac perfectius gratiam conferunt quam antiqua, cum illam producant ex opere operato active, quod vetera non prastabant. Pro ejus clariori intelligentia adverte placet, gratiam communicari posse tripliciter, scilicet ex opere operantis, ex opere operato passive, & ex opere operato active. Primo modo habetur ratione dispositionis subjecti, ut evenit in contritione; secundo modo tantum à Deo provenit, qui motus exterior signo ad divinum cultum destinato, gratiam hominibus elargitur, quamvis illa signa in se vim sanctificandi non habeant. Tertio modo producitur gratia ex opere operato active, id est, virtute intrinseca, & efficaci ejusdem Sacraenti. Tres isti modi explicari possunt exemplo ignis qui accendi valet: primo, contusione mallei cum include, auro chalybis cum silice: secundo, mediante vitro uestorio solaribus radiis applicato: tertio, virtute alterius ignis. Primus modus comparatur contritioni; secundus, Sacraenta veteris legis, saltem circumcisioni; tertius, Sacraenta novi foederis.

12 Mediis ergo Sacraenta antiquis, Deus gratiam infundebat, ut cum Augustino, Gregorio, aliis que

que Patribus de circumcisione loquentibus tenet communior (a). Sed quidquid sit de priscis, veteribusque Sacraenta; certum est Sacraenta novæ legis gratiam conferre non ponentibus obicem, ut supra diximus, & abunde probavimus; quapropter ridendus est petulantissimus Calvinus dum lib. 4. institut. cap. 14. ait: *Scholæ sophistica magno consensu tradiderunt Sacraenta novæ legis justificare, & conferre gratiam, modo non ponamus obicem peccati mortalis.* Non enim id docent Scholæ sophistica, sed Scriptura sacra, Divina Traditio, antiquissimi Patres, consensus Ecclesiæ tum Latinæ, tum Græce, ac Conciliorum decreta, maxime Tridentini sess. 7. can. 8. dicentes: *Si quis dixerit per ipsa novæ legis Sacraenta ex opere operate non conferri gratiam, anathema sit.*

13 Nec est cur fremant harerici insurgentes contra has voces *ex opere operato*, tanquam barbaras, inauditas, noviter adinventas. Hec enim est communis cantilenæ harereticorum. Ariani conquerebantur de voce *Omousios*, quam apposuit Nicæna Synodus; Nestoriani de voce *Theotocos*, quam protulit Synodus Ephesina; Berengarius de voce *Transubstantiatio*, quam adhibuit Concilium Lateranense quartum. Jam igitur habent Novatores quos imitentur dum conqueruntur de Tridentino utente his vocibus, *ex opere operato*. Quæ licet ad amussim latini sermonis exarata non forent, nihil referret (b); diceremus enim cum Augustino in Psalm. 138. num. 20. *Melius est ut nos reprehendant grammatici, quam ut non intelligent populi.* Ideoque prefatis vocibus utimur post Innocent. III. Div. Thomam, & alios, ad clarius exprimendum Ecclesia Sacraenta propriam habere sanctificandi virtutem, ex ministrantium,

C 2 aut

(a) Vid. Berti tom. 3. lib. 30. cap. 3. proposit. 3. Sayrus, Salmanticensis, & alii. Consultari quoque Calmetus tom. 2. dissert. de effectibus Circumcisionis pag. 149. & Cl. Ledrain contrarium tenens. (b) Vid. Berti lib. 30. cap. 19. aucte proposit. 1.

aut suscientium meritis minime dependentem. Quod jam pridem docuerat Augustinus lib. 4. contra Cresconium cap. 16. num. 19. de Baptismo loquens his verbis: *Non eorum meritis à quibus ministratur, aut eorum, quibus ministratur, constare baptismum, sed propria sanctitate, atque virtute, propter eum à quo institutus est.*

14. Silent ergo heretici, & imitari desinant rabidos canes, jactos in se lapides corrodentes; nec eorum auribus male sonent verba minime profana, quibus obscena, blasphema, ac impia tantopere placent. Sed insistunt adhuc Sectarii, & non jam prefatas voces, sed ipsarum significatum furiose proscindunt, dicentes, incaute prouersus à Tridentino usurpari hos terminos *ex opere operato*, quibus & fidei, & aliarum dispositionum necessitas tollitur. Qui autem ita objiciunt, *volentes legis Doctores esse*, ut ait Apostolus, *non intelligunt qua legunt*, neque de quibus affirmant. Cum Tridentinum expressissime doceat sess. 14. c. 3. *absolutionem absque bono suscientium motu peccata nequam remittere*; & sess. 6. de justificatione cap. 5. & 6. *varias dispositiones ad baptisimi effectum praerequisites signillatim recenseat.* Præterea, quis judicii compos ignorat causis etiam naturalibus esse innatam vim producendi effectum, ut aquæ abstergendi sordes, igni subjectam materiam comburendi; etsi non laventur, nec comburantur corpora contrariai dispositionibus constituta, puta laterem crudum, lignum viride, & similia?

15. Verum ad textus litteram redeamus. §. ergo 12. ait Catechismus: Sacmenta non solum significare gratiam, quam producunt, sed etiam passionem Christi Domini, & gloriam coelestem. Sicque significant præterita, præsentia, & futura; ideoque merito vocantur à Div. Thoma signa rememorativa, demonstrativa, atque prognostica. En verba Sanct. Doctoris ex 3. part. q. 60. art. 3. „Sacmentum est rememorativum ejus quod præcessit, scilicet passionis Christi, & demonstra-

„ti-

„tivum ejus quod in nobis efficitur per Christi passio-nem, scilicet gratia, & prognosticum, id est, prænuntia-„tivum future gloria.“ Quod recte probatur exemplo baptismi, qui, teste Apostolo, ad Rom. 6. mortem Christi commemorat, novitatem vite ostendit, & ejus resurrectionem designat, qua similes erimus ei, à quo complan-tati sumus. Quæ significaciones in aliis etiam Sacra-men-tis reperiuntur. Si quis autem objiciat, rem plura si-gnificantem esse æquivocam, & occasionem erroris; facile responderet cum Divo Thoma, id verum esse quan-do plura significata non sunt inter se subordinata; non vero si habeant inter se connexionem. Unde sicut in Sacra Scriptura sunt plures sensus, quin propterea sit causa erroris, ita in Sacramentis sunt plura significata quin æquivocationem pariant, ob summam, quam inter se ha-beant, connexionem. Sunt enim ordinata ad salutem hominis, ejusque causa. Nam passio Christi est causa efficiens, gratia causa formalis, & gloria causa finalis.

16. Præter tria dicta significata omnibus Sacra-men-tis communia, sunt etiam alia singulis propria, ut ad-vertit Catechismus §. 13. & ultimo explanandorum: Eucharistia enim denotat realē corporis, & sanguinis Christi præsentiam; in baptismo, confirmatione, & ordine designatur character; in matrimonio, unio Christi cum Ecclesia, et similiter in aliis alia significations ultra superius assignatas facile reperientur. Sed ex his omnibus principialis est gratia, seu effectus sanctificationis, ut ait Divus Thomas in 4. distinct. 1. quæst. 1. art. 1. qla. 1. ad 4. Et quamvis forma consecrationis in Eucharistia clarius videatur significare corpus, & sanguinem Christi, attento grammaticalī verborum sensu, Theologice tamen principialis significatur gratia, quia ad eam fide-libus communicandam ordinatur. Similiter dicendum est de forma Sacramenti ordinis, quæ in verborum cor-tice solum designat potestatem collati Ordinis, principialis tamen significatur gratia ministros Ecclesia sancti-

ctificante. Hæc satis erunt pro explicazione litteræ Catechismi, & pro secundo à nobis supra promisso.

17 Ad ultimum ergo devenientes, hanc proponimus conclusionem: *Sacraenta novæ legis physice instrumentaliter gratiam conferunt subjectis recte dispositivis.* Hæc thesis, in Scholis admodum agitata, expresse colligitur ex Catechismo in præsenti capite §. 3. & sequentibus, sed maxime §. 27. atque videtur Scriptura, Patribus, & rationi conformior. Scriptura enim loquens de Sacraentis novæ legis, ipsis influxum tribuit plusquam moralem: ut dum Apostolus ad Ephesios 5. vers. 26. ait: *Mundans illam lavacro aque in verbo vita.* Et ad Titum 3. vers. 5. *Saluos nos fecit per lavacrum regenerationis.* Omisiss plurimis aliis; atqui particula in, & particula per, hic physicum influxum designant, sicut dum Joannis 1. vers. 3. dicitur: *Omnia per ipsum facta sunt.* Quod insuper probari potest permultis testimoniosis Patrum, legitimorum Scriptura interpretum, à quibus nihil frequentius, quam baptismalem undam vim habere divinam ad sanctificandam animam, sicut naturalem haber ad abluendum corpus, aut producendos pisces: sicut embrio ad efformationem hominis: sicut uterus virginalis, Almo Spiritu foecundatus, ad generationem Christi. Ut videre est apud Tertullianum lib. de baptismo cap. 4. apud Chrysostomum cap. 3. in Joann. & homilia 25. apud Magnum Leonem sermone 4. & 5. de Nativitate Domini, & apud alios: unde Augustinus tract. 80. in Joan. merito admiratur inquiens: *Unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?* Quæ verba non forent admiratione digna, si baptismus tantum esset causa moralis gratiæ: ergo, ne Scripturæ, & Patrum auctoritates violenter ad arbitrium nostrum flectamus, fateri debemus: *Omnipotentia Dei virtutem in Sacraentis inesse, qua id efficiunt, quod sua vi res ipsæ naturales prestare non possunt, ut ait Catechismus in fine paragaphi 27. supra citati, & late-*

pro-

probat Doctor Angelicus 3. part. quæst. 62. art. 1. & sequentibus.

18 Accedunt etiam plurimæ rationes, nos autem, ne nimium diffundamur, paucis contenti erimus. Prima traditur in Catechismo hic §. 29. dicente excellentiorē, ac præstantiore vim Sacraentis novæ legis inesse, quam olim veteris legis sacramenta habuerunt; sed hac moraliter gratiam tribuebant, ut dictum est supra, quatenus scilicet in eorum receptione merita Christi venturi applicabantur: ergo Sacraenta novæ legis nedum moraliter, sed & physice gratiam conferunt. Quod colligitur etiam ex Florentino, & Tridentino eamdem differentiam statuentibus inter Sacraenta antiqua, & nova. Idem amplius sequenti dilemmate confirmatur: si Sacraenta novæ legis non conferrent physicam gratiam, vel esset quia Deus id eis præstare non potuisset, vel quia noluisset; atqui neutrum dici valet. Non primum: nam concursus physicus gratiam instrumentaliter producens non repugnat Sacraentis. Si enim fieri potest ignem corporeum virtute Dei effectum spiritualem producere in demonibus, & animabus damnatis; quidni poterunt Sacraenta à Deo mota spiritualem effectum in animam immittere, ut divinæ bonitati servant, sicut ignis servit divina justitia?

19 Scio equidem quosdam Theologos constituentes gratiam in esse substantiæ spiritualis ut Maignanus, vel in actione Dei permanente, ut ejus discipulus Saguenius (a), negare possibilem influxum physicum Sacrauentorum. Sed istud sistema aliis merito displicet, & à Sacra Indicis Congregatione reprobatum est die 4. Februarioi anni 1709. ut Amortius, Michael à Sancto Josepho, aliquie testantur (b). At, demus, absque veri-

(a) Vid. Perrimezzi part. 6. dissert. 318. pag. 183. (b) Vid. Eusebius Amort tom. 2. Theolog. Ecclæst. disput. de accidentibus Eucharisticis pag. 9c. post object. 4. & Michel à Sancto Josepho in Bibliograph. critica tom. 3. verbo *Joannes Baptista Berni*, pag. 9.

tatis dispendio, gratiam esse substantiam spiritualēm: unde, quaso, probabitur eam virtute divina non posse produci à Sacramentis? poterit sane educi de potentia, ut dicunt, obedientiali anima, sicut in nostra sententia educitur qualitas. Et licet crearetur, etiam Sacra-
menta possent influere physice, uniendo ipsam cum anima, quemadmodum homo quin producat animam generat alium hominem, & Beata Virgo quin genuerit Verbum divinum, vere dicitur mater Dei.

20. Quod vero Deus eam virtutem præstare voluerit Sacramentis novæ legis, prono alveo fluit nedum ex Scriptura, Concilii, & Sanctis Patribus supra laudatis; sed etiam ex ipsis quorundam Sacramentorum formis, quarum verba sine influxu physico gratia, vix, ac ne vix quidem, explicari commode possent. Ad veritatem enim formis Sacramenti Pœnitentiae requiritur, ut Sacerdos vere, & reapse nomine Christi peccata dimittat cum dicit *ego te abservo*, quod non faciet, nisi gratiam peccati remisivam physice producat. Si enim Sacerdos per illa verba Deum tantum præmoveat ut gratiam imperiat, forma illa non erit judicialis, sed deprecatoria, quod est contra communem. Idem non minus ex verbis colligitur consecrationis, ad quorum veritatem plane requiritur, ut ad panis vinique conversionem physice influant. Cum enim verba illa in persona Christi proferantur, ut ait Div. Thomas 3. part. q. 78. art. 4. opus est ut sicut Christus mirabilem illam transubstantiationem operatus est, ita verba in persona ejus prolatæ eodem modo concurrant. Ad ubiorem hujus thesis probationem consuli possunt Gonetius, Sylvius, Contensonius, Salmanticenses Scholastici, Madalena, Ledruin, Gotti, Billuart, aliquæ complures. Pro corone non abs re futurum arbitrator, in tyronum gratiam, præcipuas objectiones scholastico more proponere, breviterque dissolvere, ut minus feriant adversariorum jacula jam utcumque prævisa.

Ar-

Arguitur itaque 1: Divus Hieronymus lib. 3. Com-
mentarii in 16. Matthai caput ait: „Sicut Sacerdotes an-
ti, tiquer legis leprosum mundum, vel immundum facie-
bant; sic peccatores alligat, vel solvit Episcopus, &
Presbyter.“ Ergo non physice illos justificat per Sacra-
menta.

Respondeatur, hoc argumentum nimis probare, cum proberet per Sacramenta novæ legis, nec moraliter qui-
dom conferri gratiam, sicut nec munditia, vel im-
munditia leprosæ per Sacerdotes Mosaycos; unde in for-
ma, ut Schola loquitur, distinguo antecedens: ita
peccatores alligat, vel solvit Episcopus, & Sacerdos;
sumta similitudine quantum ad obligationem observan-
di præscripta, concedo; quantum ad virtutem, & po-
testatem, nego. Sicut enim Sacerdotes Mosayci atten-
dere debebant ad legem Levitici 14. ut circa leprosos
suum munus rite obirent: ita etiam Evangelici Sacer-
dotes attendere debent ad omnia que Christus, & Ec-
clesia iubent, ne sanctum detur canibus, vel indignis
administretur. Hieronymus enim ibi solum intendit re-
prehendere Sacerdotes præsumentes habere potestatem
independenter, & non meros esse ministros, ac dis-
pensatores mysteriorum D:i.

Arguitur 2: Justificatio est opus nobilissimum creationis; sed nihil potest esse instrumentum physicum ad crea-
dum, ut docet D. Thomas: ergo neque ad justifican-
dum.

Respondeatur, distinguo majorem: est opus nobis-
tus ex parte termini, concedo; ex parte modi produc-
endi, nego. Et ad præcavendam aliam objectionem,
adverte oportet, gratiam non creari, sed educi de
potentia obedientiali subjecti. Creatio enim non est ni-
si entium per se subsistentium, ut asserit D. Thomas.

Arguitur 3: Sacramenta conferunt gratiam applican-
do merita passionis Christi; sed hæc solum sunt cau-
sa moralis gratia: ergo etiam illa.

Tom. II.

D

Res-

Respondetur , nego minorem , cum Divo Thoma 3. p. q. 62. art. 5.

Arguitur 4: Operari moraliter nobilior est , quam operari physice ; nam reges moraliter operantur , ministri physice ; atqui Sacramentis tribui debet nobilior operandi modus.

Respondetur , distinguo majorem : operari effectus mechanicos , & ordinarios , concedo ; praecipios , & admirandos , nego : unde praelata facinora , & heroicata facta non tribuuntur cause morali , sed physica.

Arguitur 5: Instrumentum physicum debet habere actionem sibi propriam , qua dispositio operetur ad effectum principalis agentis ; sed hanc non habent Sacra menta , sicut nulla creatura ad creandum , ut docet D. Thomas supra citatus ; ergo non sunt instrumenta physica gratiae.

Respondetur , distinguo minorem : hanc non habent Sacra menta , ex parte rei operata , concedo : ex parte modi operandi , nego. Quia Sacra menta habent propriam operandi actionem , ut aqua abluti naturaliter corpus , & supernatur aliter animam ; ac simili ter de chrismate , oleo , aliquae Sacra menta virtute divina elevatis ad illam productionem. Creatio vero cum sit totius entis productio , ad quod nulla pravia dispositio dari potest , ideo nulli creaturae concedi vallet.

Arguitur 6: Nihil corporale agere potest in spirituale : ergo nec Sacra menta in animam.

Respondetur , distinguo antecedens : virtute propria , & naturali , transeat : virtute instrumentalis ac supernaturali , nego. Sic ignis inferni agit in dæmones , veris , ac miris modis , ut ait Augustinus.

Arguitur 7: Virtus Sacra mentorum nequit esse spiritualis , quia haec recipi nequit , in subjecto corporeo ; neque corpora , quia ista rem spiritualem producere nequit.

Res-

Respondetur , distinguo antecedens : nequit esse spiritualis completa , & terminata , concedo : vialis , & incompleta , quæ datur ut transeunter sit in subjecto corporeo , nego.

Sed contra : ista virtus spiritualis , quamvis incompleta , existaret existentia corporea , utpote accidens ; atqui hoc repugnat.

Respondetur , distinguo majorem : Si recipetur in subjecto corporeo quatenus corporeum , concedo : quatenus ens , nego.

Instaur iterum : accidens corporeum , etiam viiale , nequit recipi in subjecto spirituali : ergo neque accidens spirituale in subjecto corporeo.

Respondetur , nego consequentiam ; disparitas est , quia accidens corporeum necessario exigit subjectum corporeum , & extensem , quale non est spirituale : accidens vero spirituale non exigit subjectum inextensem , sed potest esse in toto , & in qualibet parte , sicut anima.

Arguitur 8. oculus corporeus nequit elevari ad vindendum spiritum : ergo neque Sacramentum ad producendam gratiam.

Respondetur , nego consequentiam , & paritatem ; quia oculus est potentia vitalis , sique operari debet per modum causæ intrinsecus se moventis , & non mota ab alio ; quod non convenit Sacra mentis.

Arguitur 9. nequit assignari in qua parte Sacra menti recipiatur illa virtus : ergo perperam propugnatur.

Respondetur 1. insto argumentum : nequit assignari quo instanti generetur foetus , qua in urbe natus fuerit Homerus , aliquae sexcenta.

Respondetur 2. nego antecedens : nam juxta D. Thomam 3. p. q. 62. art. 4. virtus illa recipitur in rebus , & verbis , quatenus ex ipsis efficitur Sacramentum , ita ut sit in materia , & forma simul.

Sed contra : præfata virtus recipi nequit in omnibus

bus verbis, quia cum successivè proferantur, esset divisibilis; neque in ultimo, qui dum desinit, omnia jam effluxerunt: igitur rejicienda est.

Respondetur hoc argumentum, quo adversarii quidam mirifice sibi plaudunt, nobis simillimum esse videtur illi sophismati, quod Herophilo medico proponebat Diorus Sophista dicens, non dari motum, quia vel corpora moverentur ad locum ubi sunt, vel ad locum ubi non sunt; primum esse non posse, cum corpus quiescat dum extat in loco suo; neque secundum, cum nemo valeat operari ubi non est. Quem optimè irritit Herophilus lepida responsione tradita ab Illustrissimo Feijoo, tom. 8. Theatri critici, discurso 1. §. 5. num. 18. Sed brevior fuit tacitum responsum Diogenis eamdem Zenonis, ni fallor, audientis fallaciam, atque surgentes à sede, & coram ipso deambulantis, quo motum corporum nedum possibilem, sed etiam existentem esse ostendit.

His tamen, aliisque omissionis, in praesenti sufficiat Achillem illum variis retortionum telis talo infixis confondere. Primo: virtus qua est in motu alterationis ligni, ut introducatur forma ignis, extat ne in omnibus partibus motus, an in aliqua? certe experientia docet ignem non introduci nisi usque ad ultimum instans alterationis. Secundo: si ratio illa valeret, Sacra menta nec moraliter quidem gratiam conferre possent, cum ad hoc debeant aliquando existere physice, ut Deus eorum intuitu moveatur ad infusionem gratiae; at vero Sacra menta non existunt physice dum forma proferitur, nec postquam prolatas est: igitur numquam vere dici potest illa existere. Tertio denique: voces quibus loquimur, significant ne in principio prolationis, an in fine? hoc ultimum, opinor, dicent contrarii: quid ergo mirum idem evenire in Sacra mentis, quod in omnibus entibus successivis? Exemplum istud de vocibus, aptissimum judico ad rem qua de agimus explicandam,

quid-

quidquid obiciant Vasquez, & alii. Quia voces sunt signum ad placitum, ita Sacra menta non significant donec sint terminata, ita Sacra menta sunt quid materiale, & ad spiritum pervenient, ita Sacra menta; movente physice intellectum audientium, (quoniam audita voce, nisi ignoraret idioma, necessario percipitur significatum) ita Sacra menta. Sed ad fusorem hujus, aliorumque argumentorum solutionem, videantur auctores, præsertim supra laudati, ex quibus haec qualiacumque contraximus; licet sint fortasse nonnulli ab hujusmodi scholasticis, & metaphysicis nimium abhorrentes, quibus respondemus cum Persio Satyra 5.

Mille hominum species, & rerum discolor usus;
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

PRÆLECTIO III.

De Ministro Sacra mentorum,

ad exposit. cap. 1. 2. part. Catechismi Concilii Tridentini à §. 24. ad 26.

Si magnum olim erat solarium languentibus Hierosolyma probatica illa piscina, etsi unum dumentur in anno sanare, etsi expectandus esset Angelus Dei, qui aquas piscinæ moveret, quodnam gaudium, queve latitia non debet occupare corda fidelium, qui ad medelam anima tot habent piscinas, quot sunt Ecclesie Sacra menta, quæ abundant saluberrimis undis manantibus ex fontibus Salvatoris? His enim impicto, & absque mora, a peccatorum lepra absterguntur. His peccatores omnes super nivem dealbantur, quin debeat lavari septies sicut Naaman Syrus, quin indigent Angelis, sicut infirmi piscinæ, quin careant homine

si-